

Менеджмент

УДК 330.322

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16227097>

**Регіональна інвестиційна політика як інструмент відбудови та розвитку
економіки Причорномор'я**

Лагодієнко Володимир Вікторович

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу,
підприємництва і торгівлі, Одеський національний технологічний університет,
Україна, вул. Канатна, 112, м. Одеса, 65039,
volodymyr@wiktoriya.com, <https://orcid.org/0000-0001-9768-5488>

Козак Катерина Богданівна

доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту
економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е. Вейнштейна Одеський національний
технологічний університет, вул. Канатна, 112, м. Одеса, Україна, 65039,
iaeam.ontu@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8099-6607>

Лагодієнко Наталія Володимирівна

д.е.н., проф., професор кафедри цифрових технологій фінансових операцій
Одеський національний технологічний університет, вул. Канатна, 112, м.
Одеса, Україна, 65039, besedina77@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-8472-1395>

Богданов Олександр Олександрович

PhD, ст.викладач кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, Одеського національного технологічного університету,
вул. Канатна, 112, м. Одеса, Україна, 65039, bogdanov@wiktoriya.com,
<https://orcid.org/0000-0002-8505-3675>

Прийнято: 25.05.2025 | Опубліковано: 06.06.2025

***Анотація.** У статті розглядається сучасний стан, динаміка та основні тенденції інвестиційної політики в економіці Причорноморського регіону України. Визначено, що інвестиційний розвиток регіону є ключовим фактором для відновлення економічного потенціалу, особливо з огляду на стратегічне розташування регіону, його інфраструктурні ресурси та наявність сільськогосподарських і промислових можливостей. Упродовж останніх десятиліть в Україні спостерігається процес деіндустріалізації, що супроводжується структурною трансформацією виробничої системи та занепадом окремих галузей. Аналізуючи внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на інвестиційну активність, автори звертають увагу на нерівномірність розвитку галузей агропромислового комплексу, зокрема в Причорноморському регіоні, де певні сегменти демонструють стабільне зростання, тоді як інші залишаються в зоні ризику через недостатню підтримку, низьку інвестиційну привабливість і слабку державну політику стимулювання.*

Окрема увага приділяється мікроекономічному рівню — малим і середнім підприємствам, які мають значний, але нереалізований потенціал для підвищення економічної самодостатності регіону. Автори підкреслюють потребу у створенні спрощених інвестиційних схем і програм для підтримки недорозвинених виробничих галузей, що дозволить активізувати підприємницьку активність, знизити бар'єри входу на ринок та зміцнити економічну сталість.

У статті акцентується на необхідності формування позитивного інституційного середовища, сприятливого трудового законодавства, підвищення репутаційної підприємницької культури, а також важливості технічної та фінансової підтримки з боку держави й міжнародних партнерів. Запропоновано бачення стратегічних напрямів інвестиційної політики, які можуть слугувати основою для довгострокового розвитку Причорноморського регіону в умовах поствоєнної відбудови.

Ключові слова: *регіональний розвиток, інвестиційна політика, інноваційно-технологічні патерни, венчурний капітал, інвестиційна привабливість, інноваційно-інвестиційний механізм, інституційне регулювання інвестиційної активності, кооперація, вирівнювання екосистем регіону.*

Regional Investment Policy as a Tool for Reconstruction and Development of the Black Sea Economy

Lagodiienko Volodymyr

Doctor of Science in Economics, Professor, Head of the Department of Marketing,
Entrepreneurship and Trade, Odesa National University of Technology,
st. Kanatna, 112, Odesa, Ukraine, 65039,
volodymyr@wiktoriya.com, <https://orcid.org/0000-0001-9768-5488>

Kozak Kateryna

Doctor of Economic Sciences, Director of Educational and Scientific Institute of
Economics, Management and Business named after G.E. Weinstein, Odesa National
University of Technology, st. Kanatna, 112, Odesa, Ukraine, 65039,
iaeam.ontu@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8099-6607>

Lagodiienko Nataliia

Doctor of Science in Economics, Professor, Professor of the Department of Digital Technologies of Financial Operations, Odessa National University of Technology,
st. Kanatna, 112, Odesa, Ukraine, 65039,
besedina77@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8472-1395>

Bohdanov Oleksandr

PhD, Senior Lecturer, Department of Trade Entrepreneurship, Commodity Studies and Business Management, Odesa National University of Technology,
Kanatna St., 112, Odesa, Ukraine, 65039,
bogdanov@wiktoriya.com, <https://orcid.org/0000-0002-8505-3675>

Abstract. *The article examines the current state, dynamics, and key trends of investment policy in the Ukrainian Black Sea region's economy. It is determined that the investment development of the area is a key factor in restoring the region's economic potential, especially given its strategic location, infrastructure resources, and the availability of agricultural and industrial opportunities. Over the past few decades, Ukraine has been undergoing a process of deindustrialization, accompanied by a structural transformation of its production system and the decline of individual industries. Analyzing internal and external factors influencing investment activity, the authors draw attention to the uneven development of the agro-industrial complex, particularly in the Black Sea region, where specific segments demonstrate stable growth. In contrast, others remain at risk due to insufficient support, low investment attractiveness, and a weak state incentive policy.*

Special attention is paid to the microeconomic level, specifically small and medium-sized enterprises, which have significant but unrealized potential for increasing the region's economic self-sufficiency. The authors emphasize the need to create simplified investment schemes and programs to support underdeveloped production sectors, which will enable the intensification of entrepreneurial activity,

reduce barriers to market entry, and enhance economic sustainability. The article emphasizes the need to form a positive institutional environment, favorable labor legislation, increase the reputation of entrepreneurial culture, as well as the importance of technical and financial support from the state and international partners. A vision of strategic investment policy directions is proposed, which can serve as the basis for the long-term development of the Black Sea region in the conditions of post-war reconstruction.

Regions are key agents of investment attraction, innovation, and competitiveness in the context of globalization. During the period of martial law, it is crucial to develop further local investment attraction strategies that focus on sustainable development.

Keywords: *regional development, investment policy, innovation and technological patterns, venture capital, investment attractiveness, innovation and investment mechanisms, institutional regulation of investment activity, cooperation, alignment of regional ecosystems.*

Вступ. Регіональна структура інвестування у промисловість суттєво впливає на розміщення виробничих потужностей у межах регіонів, визначаючи як просторову організацію економіки, так і рівень регіонального розвитку. В умовах повномасштабного вторгнення відбулося глибоке переосмислення стратегій залучення капіталу, що спричинило перерозподіл інвестиційних потоків – зі зміщенням уваги інвесторів до відносно безпечніших територій, зокрема регіонів тилової інфраструктури.

У сучасних реаліях ключове значення має формування обґрунтованої та адаптивної регіональної інвестиційної політики, спроможної реагувати на виклики безпеки, логістики, енергетичної стабільності й кадрового потенціалу. Особливої актуальності набуває підтримка промислового сектору у відповідності до ступеня ризиків кожного регіону, що виступає фундаментом економічної самостійності та стійкості всієї держави. У розвинених країнах і країнах, що розвиваються, одним з провідних джерел зростання виступають

міжнародні інвестиції, які компенсують дефіцит внутрішніх фінансових ресурсів для проведення інституційних реформ та технологічного оновлення.

Інвестиційна політика держави відіграє стратегічну роль у забезпеченні макроекономічної стабільності та підтримці інноваційного розвитку. В умовах війни її ефективність набуває критичного значення для активізації внутрішніх інвестиційних процесів, мобілізації регіональних ресурсів і підтримки суб'єктів господарювання, які впроваджують інвестиційно-інноваційні проекти. Зростання зовнішніх ризиків, коливання світових цін і трансформації на глобальних ринках вимагають гнучкої, проактивної державної політики, спрямованої на стимулювання національних і регіональних економік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній науці та політиці дедалі більше уваги приділяється регіоналізації економічного зростання, що пов'язано зі посиленням ролі локальних економік, політик децентралізації, необхідністю адаптивності до глобальних викликів та структурної трансформації. Це підтверджують численні авторитетні джерела. Глобальні тенденції економічного розвитку демонструють стійке зміщення акцентів із національного на регіональний рівень управління, що зумовлено потребою у більш гнучкому, адресному та стійкому розвитку. Як зазначає Родрігес-Позе, територіальний вимір зростання має вирішальне значення, оскільки інновації, продуктивність і соціальна згуртованість формуються у просторових кластерах, а не на рівні націй [1]. Згідно з висновками Світового банку, сильна регіональна політика може стимулювати інклюзивне зростання шляхом оптимізації локальних активів, зміцнення людського капіталу та покращення інституційної якості на місцях [2]. Підхід до політики "знизу вгору" (bottom-up) дедалі частіше визнається більш ефективним для досягнення сталого економічного зростання, особливо в умовах посткризової відбудови спрямованих на розуміння та необхідності вирішення регіональних диспропорцій. Як відзначає OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) - регіони відіграють ключову роль у досягненні макроекономічних

цілей, зокрема в забезпеченні інвестицій, зайнятості та інноваційного розвитку [3]. Розвиток регіональної економіки в умовах кризових явищ, зокрема через призму інвестиційної привабливості та інноваційної активності, привертає значну увагу вітчизняних і зарубіжних дослідників, які сформуливали сучасне теоретичне підґрунтя та практичні рекомендації з формування високого рівня інвестиційної привабливості країни. Ідея про те, що саме регіональний рівень має стати рушієм виходу національної економіки з кризи, набуває дедалі більшої підтримки як у наукових колах, так і серед розробників політик.

Серед українських вчених, що ґрунтовно аналізують інвестиційну привабливість та структурні чинники економічного розвитку регіонів, варто виділити праці Швець Ю.О., Бурдило О.В., які акцентують увагу на значенні цільового формування інвестиційної політики з урахуванням регіональної специфіки. Важливим є внесок академіка Геєця В.М. у розробку концептуальних засад структурної модернізації економіки, а також дослідження Кузьміна О.Є., Терлецької В.О., Лагодієнко В.В., Замлинського В.А., Конакової К.М., Халіна С.В. [8-15] та багатьох інших щодо оцінки методичних підходів інвестиційної політики та формування в регіонального інвестиційного потенціалу у відповідності до напрацювання стратегії формування інвестиційних проєктів. Швець Ю.О. та інші вчені [7] пропонують аналітичні підходи до оцінювання ризиків і бар'єрів для інвесторів у регіонах України. Огляд наукових джерел свідчить про наявність стійкого консенсусу щодо того, що без розвитку ефективної регіональної інвестиційної політики неможливо досягти якісного оновлення національної економіки. Утім, багато питань, пов'язаних із механізмами практичної реалізації цієї політики в умовах війни та обмежених бюджетних можливостей, залишаються недостатньо дослідженими.

Незважаючи на значний обсяг проведених досліджень, досі не сформовано єдиної, узгодженої системи теоретичних підходів і методологічних засад оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, яка могла б слугувати основою для забезпечення сталого економічного розвитку. Особливо це

стосується необхідності диференціації територій за рівнем ризику (зони високого, помірного та низького ризику) в умовах воєнного стану. Актуальним залишається пошук нових підходів до зміцнення стійкості регіонів, підвищення їхньої інвестиційної привабливості та визначення чинників, які забезпечують ефективну реалізацію інвестиційної діяльності на місцевому рівні. Недостатньо досліджено взаємозв'язок між економічними, соціальними та інституційними детермінантами, що впливають на інвестиційну активність у конкретних регіонах. Окрім того, не розроблено інтегрованих методик для оцінювання інвестиційної привабливості в умовах воєнної економіки, що функціонує в контексті змінних політико-економічних умов, інфляційного тиску та бюджетного дефіциту.

Мета дослідження. Метою цієї статті є дослідження інвестиційної привабливості регіонів України в умовах війни, аналіз чинників, що впливають на формування інвестиційного клімату, розробка інноваційно-технологічних патернів до його оцінювання та підвищення через стратегічне прогнозування й формування комплексу заходів щодо вирівнювання екосистем регіону. Також ставиться завдання аналізу тенденцій в динаміці та формулювання практичних рекомендацій щодо вдосконалення політики залучення інвестицій для забезпечення стійкого економічного зростання Причорноморського регіону.

Основні результати дослідження. Інвестиційна привабливість у теоретичному та практичному аспектах визначається як ключова умова формування сприятливого інвестиційного клімату, який, у свою чергу, виступає не лише фактором, а рушійною силою розвитку регіональної економіки. Глобальна економічна наука пропонує широкий спектр підходів до аналізу інвестиційної привабливості, однак єдиної концептуальної моделі, що враховує специфіку умов воєнного стану, наразі не існує. Інвестиційна привабливість регіону розглядається як ступінь відповідності його економіки, інфраструктури, політичних рішень та інституційних умов базовим очікуванням інвесторів щодо прибутковості, ліквідності та ризиків. Важливо також враховувати здатність

регіону задовольняти різноманітні потреби інвесторів у розвитку бізнесу, забезпеченні доступу до ресурсів і стабільного функціонування підприємств на певній території. Це вимагає системного підходу до розроблення критеріїв оцінювання інвестиційної привабливості, з урахуванням ризикового профілю, економічної активності, інституційної якості та соціальної стабільності.

Інвестиції – це сукупність грошових, майнових, інтелектуальних та інших ресурсів, що цілеспрямовано вкладаються вигодоотримувачами (державою, підприємствами, домогосподарствами, зовнішніми партнерами) в об’єкти інвестування (активи, проекти, програми) за рахунок власних коштів, бюджетних фондів або залучених ресурсів з метою досягнення позитивного соціального, економічного, екологічного чи інноваційного ефекту. У період повоєнної відбудови країни такі інвестиції набувають стратегічного значення, оскільки сприяють не лише відновленню зруйнованої інфраструктури, а й трансформації економіки на якісно новому рівні («build back better»), що забезпечує інтеграцію України у європейську спільноту відповідно до принципів сталого розвитку та економічної конвергенції.

Формування прогресивної структури економіки, зростання її конкурентоспроможності, розвиток високотехнологічних галузей, розширення соціальної сфери як ключового чинника економічного зростання, а також посилення інтеграції у світову науково-освітню й виробничу екосистему – є пріоритетними напрямками національної інвестиційної політики.

Комплекс інвестиційних інструментів, упорядкованих для цільового, логічного та поетапного застосування (з урахуванням регіональних особливостей, ризиків і потреб), становить собою інституціоналізовану модель інвестиційного управління. Ефективність такої моделі залежить від готовності регіонів, їхнього інституційного потенціалу, а також від координації між урядом, місцевими громадами, приватним сектором і міжнародними партнерами. Тільки завдяки скоординованим діям можливо створити привабливе інвестиційне середовище, здатне підтримати економічне зростання, забезпечити інклюзивну

модернізацію та стали інтеграцію України до європейських економічних і політичних структур.

Існує чіткий причинно-наслідковий зв'язок між рівнем невизначеності інвестиційної політики держави та динамікою прямих іноземних інвестицій, особливо в умовах початку або загострення воєнних дій. Зростання непередбачуваності державної політики щодо інвестування знижує довіру інвесторів, підвищує ризиковість вкладень і провокує капіталовтечу або утримання від нових вкладень. Як свідчить світовий досвід, передбачуваність і прозорість інвестиційної політики – критично важливі умови для ухвалення довгострокових інвестиційних рішень, зокрема у промисловість, інфраструктуру та інноваційні галузі.

В умовах підвищеної невизначеності ефективність перерозподілу державних інвестицій між провідними галузями економіки знижується, що знижує загальну чутливість інвестиційного процесу до вартості капіталу. Це особливо відчутно для підприємств, які суттєво залежать від державного фінансування, або працюють у секторах із високими бар'єрами входу та довготривалим періодом окупності інвестицій.

Наявність багатовекторної, неузгодженої та ситуативної інвестиційної політики формує середовище, в якому зростає ризик, пов'язаний із регуляторними змінами, що безпосередньо руйнує механізми передбачуваності доходності та доступності фінансових ресурсів. У результаті порушується традиційний взаємозв'язок між вартістю капіталу та обсягами інвестування, зменшуючи стимул до капіталовкладень навіть при зниженні ціни капіталу. Таким чином, невизначеність інвестиційної політики стає чинником, який системно послаблює інвестиційну активність у регіонах, що особливо критично для відновлення промислового потенціалу після або під час військових конфліктів.

Пріоритетні завдання інвестиційної політики підприємства конкретизуються у відповідних стратегіях розвитку, що формуються з

урахуванням поточного національного економічного контексту, а також ймовірних позитивних і негативних сценаріїв розвитку подій. Важливим завданням інвестиційної політики підприємств в умовах воєнної економіки є підвищення їхнього інвестиційного потенціалу. Успішна реалізація мети інвестиційної політики передбачає насамперед вирішення таких ключових завдань: створення ефективної системи захисту інвесторів та механізмів стимулювання заощаджень як з боку населення, так і з боку суб'єктів господарювання; розвиток інституційного забезпечення інвестиційної діяльності; підвищення рівня інвестиційної активності та вдосконалення інфраструктури фінансового ринку. Доцільним є проведення цілеспрямованої інвестиційної політики, орієнтованої на розвиток пріоритетних секторів економіки, перелік яких має бути чітко обґрунтований з урахуванням національних стратегічних інтересів і викликів воєнного часу.

Інноваційно-технологічні патерни розвитку агропромислового комплексу (АПК) регіонів України під час пролонгованих ризиків (зокрема війни, зміни клімату, ринкової турбулентності) мають ґрунтуватися на таких ключових засадах:

1. Принципи адаптивної стійкості (resilience-based design):

- запровадження технологій, які дозволяють швидко адаптуватися до шоків (мобільні переробні комплекси, автономні джерела енергії, дрони та сенсорні системи);
- диверсифікація виробництва як запобіжник проти втрат від монокультур і збоїв логістики.

2. Циркулярна економіка та біоекономіка:

- використання залишків сільгоспвиробництва у якості сировини для енергії, добрив чи упаковки (agro-waste valorization);
- розвиток біопереробних хабів на регіональному рівні з кооперативною власністю.

3. Інституційно-технологічна інтеграція:

– поєднання цифрових платформ, блокчейну, супутникового моніторингу з кооперативними структурами управління;

– створення агрофудкластерів як екосистем, що об'єднують фермерів, логістів, переробників, інвесторів.

4. Інноваційна кооперація:

– спільне використання інновацій (smart farming, AI-агрономія, автоматизоване зрошення) на основі сервісних кооперативів;

– публічно-приватні інноваційні партнерства на рівні громад для залучення донорського і венчурного капіталу.

5. Репутаційно-сертифікаційні інструменти:

– участь у міжнародних стандартах (Global G.A.P., ISO 22000, органік-сертифікація) для доступу до зовнішніх ринків і інституційного фінансування;

– розбудова репутаційного капіталу як основи для довіри споживача та партнерів.

6. Політика смарт-спеціалізації:

– визначення унікальних технологічних доменів кожного регіону (наприклад, біоенергетика на Поліссі, аквакультура у Причорномор'ї, садівництво у Карпатах);

– побудова інноваційних хабів на основі SMART-спеціалізації (S3) та участі в EU Green Deal через інтеграцію до європейських ланцюгів.

Аналіз інституційної спроможності регіонів України у контексті реалізації інвестиційної політики, особливо в умовах війни та повоєнної відбудови має здійснюватися з врахуванням складових, що відображено в табл. 1.

Суть інституційної спроможності регіону у її спроможності презентувати результат. Інституційна спроможність – це здатність органів місцевого самоврядування, громад, регіональних адміністрацій та інших суб'єктів реалізовувати ефективну економічну політику, залучати інвестиції, координувати партнерства, формувати сприятливий інвестиційний клімат. Основні бар'єри інституційної спроможності, на наш погляд, це слабкий

кадровий резерв, особливо на рівні громад, відсутність чіткої вертикалі і кооперації «центр-регіон-громада», корупційні ризики та непрозорість, обмежена залученість громадськості в планування, брак аналітичних систем для оцінки ефективності інвестицій.

Таблиця 1

Ключові компоненти для оцінки

Компонент	Зміст
Нормативно-правова база	Чіткість, стабільність, адаптивність регіональних інвестиційних програм
Інституційна структура	Наявність спеціалізованих агентств розвитку, інвестофісів, кластерних центрів
Фінансова автономія	Можливість самостійно планувати та адмініструвати бюджети, залучати донорські ресурси
Кадровий потенціал	Компетентність управлінців, фахівців зі стратегічного планування, інвестиційного менеджменту
Прозорість і цифровізація	Наявність відкритих порталів, електронного документообігу, процедур участі громади
Коопераційна спроможність	Вміння працювати з донорами, міжнародними проєктами, інвесторами, ОГС
Моніторинг та оцінка	Функціонування систем контролю, наявність KPI, аудитів, публічних звітів

Джерело: сформовано авторами

Таблиця 2

Поточна ситуація в регіонах України (станом на 2023–2024 рр.)

Регіон	Інституційна спроможність	Коментар
Львівська обл.	Висока	Потужний досвід у транскордонних проєктах, ефективні муніципалітети
Київська обл.	Середня	Сильні IT-кластери, але слабка міжмуніципальна координація
Одеська обл.	Зростаюча	Розвивається стратегічне бачення (морська логістика, агро), слабе ОМС
Харківська обл.	Послаблена	Значні втрати через війну, низька спроможність, але високий людський капітал
Дніпропетровська обл.	Висока	Активна промислова база, налагоджені відносини з бізнесом
Миколаївська, Херсонська обл.	Критична	Високі безпекові ризики, необхідність у повній інституційній реконструкції

Джерело: сформовано авторами

Ефективним кроком у вирішенні цього питання є запровадження незалежного аудиту інституційної спроможності по кожному регіону – з рейтингом прозорості, координаційності, цифровізації. За результатами – поступове впровадження системи інтегрованих електронних платформ для інвесторів (інвестпортали, відкрита звітність), забезпечення міжрегіонального обміну досвідом, насамперед між безпечними регіонами та постраждалими територіями, розвиток систему коучингу – наставництва з боку міст-партнерів ЄС. Отже, інституційна спроможність регіонів України в умовах війни та повоєнного відновлення – це ключова передумова для ефективної реалізації будь-якої інвестиційної політики. Її підвищення потребує одночасних кроків на рівні державної стратегії, регіонального менеджменту та місцевої самоорганізації з необхідністю пошуку і зосередження на використанні невикористаного потенціалу.

Малі та середні підприємства (МСП) відіграють критично важливу роль у підвищенні економічної самодостатності регіону, особливо в умовах війни, коли великі виробництва часто зазнають втрат, а централізована економіка стикається з порушеннями. Щоб МСП могли ефективно реалізовувати інвестиційну політику та вирівнювати локальні економічні екосистеми, їм слід діяти за наступними напрямками:

- пошук і формування колективних бізнес-моделей, зокрема кооперативів та кластерів з об'єднання підприємств у галузеві або територіальні мережі для спільного використання ресурсів, збуту, просування;
- економіка спільного користування (Sharing Economy): спільна логістика, склади, обладнання;
- циркулярні моделі: переробка, обмін відходами, локальна енергетика — що знижує витрати і покращує екологічну рівновагу [16;17];
- Впровадження ERP, CRM, облікових систем з відкритими платформами;

- Онлайн-маркетинг і маркетплейси – дозволяють конкурувати з великими брендами;
- Дистанційні операції та фінтех-рішення – забезпечують мобільність бізнесу навіть в умовах бойових дій;
- Принцип близькості до ринку: орієнтація на потреби населення свого регіону – виробництво товарів першої необхідності, продуктів харчування, логістичних послуг, ремонту тощо;
- Використання місцевих ресурсів: сировини, кадрів, інфраструктури, кооперація з громадами;
- Мікроінвестування: поетапне інвестування в короткі цикли з мінімальними ризиками та швидким поверненням капіталу;
- Співпраця з громадами та місцевою владою шляхом участі у грантових та пільгових програмах, створення локальних фондів підтримки МСП;
- Створення соціальних підприємств, що забезпечують зайнятість вразливих верств;
- Участь у вирішенні гуманітарних завдань — як індикатор соціальної відповідальності й репутаційного зростання;
- Пошук експортних можливостей, які дозволять конкурувати з транснаціональними компаніями. Це можливо за рахунок ніші, гнучкості, інновацій і локальної ідентичності, що приваблює міжнародні ринки;
- Вирівнювання екосистем регіону. МСП:
 - сприяють відновленню регіональної економіки через мультиплікаційний ефект – (зайнятість, податки, споживання);
 - створюють екосистему виробничо-сервісного обслуговування, яка зменшує залежність від імпорту;
 - сприяють територіальному балансуванню, активізуючи не лише центри, а й периферію через розвиток локальних бізнесів.

На регіональному рівні сильною репутаційною компонентною є саме тісна співпраця з малими і середніми бізнесами, які можуть і повинні реалізовувати

локальні, швидко адаптивні інвестиційні стратегії, враховують соціальну відповідальність, ресурсну ефективність і цифрову мобільність. Через кластери, кооперацію, циркулярні підходи та співпрацю з громадами вони здатні не лише вижити в умовах війни, але й стати основою регіонального відновлення та стійкості.

Сприяння регіональному розвитку за допомогою циркулярної економіки цифрового інтелекту є перспективним. Досягнення регіонального розвитку вимагає вирішення скоординованих проблем розвитку оптимізації економічної структури, підвищення конкурентоспроможності промисловості та стійкого розвитку. Коли економічний розвиток регіону відносно відстає, різні виробничі ресурси є дефіцитними, а економіка знаходиться на стадії втрати конкурентоспроможності. У цей час розвиток циркулярної економіки цифрового інтелекту більше зосереджується на розподілі соціальних та екологічних факторів та будівництві екосистемної інфраструктури для покращення місцевого економічного розвитку. На цьому етапі розвиток економіки може оптимізувати розподіл ресурсних факторів, підвищити ефективність виробництва та сприяти скоординованому розвитку між регіонами за допомогою технологічних інновацій незважаючи на воєнні ризики, формуючи поетапні характеристики через відмінності в рівнях регіонального економічного розвитку. На етапах ризиковості економічного розвитку може посилитися дисбаланс розвитку між регіонами; однак, після того, як економіка досягне певного рівня, подальший розвиток вирівнюється.

Причорноморський регіон України має значний потенціал трансформації економіки – від традиційного сировинно-аграрного типу до інноваційно-технологічного. В умовах повоєнного відновлення, дестабілізації логістичних ланцюгів, обмеженого доступу до ринків ЄС, а також зростання глобальної конкуренції, ключового значення набуває інституційне регулювання інвестиційної активності, орієнтоване на сталий розвиток, діджиталізацію, екологізацію та зміцнення людського капіталу.

Критична оцінка поточного стану свідчить про те, що структурі АПК переважає сільськогосподарське виробництво та експорт сировини (зернові, олійні). Висока інвестиційна вразливість через війну, нестачу логістики, слабе МСБ, відтік капіталу та людських ресурсів та відсутність ефективних механізмів технологічного трансферу та залучення приватного інноваційного капіталу тільки посилюють ці тенденції, тож важливо сформувати базові параметри і механізм інституційного регулювання.

Таблиця 3

Базові параметри інституційного регулювання

Напрямок	Опис механізму
Інституційна підтримка	Створення спеціалізованих регіональних інвестиційно-інноваційних агенцій з координаційною функцією
Регуляторна прозорість	Спрощення дозвільних процедур, електронне адміністрування пільг і звітності
Пріоритетність інновацій	Законодавче визначення галузей високої доданої вартості як цільових для держпідтримки
Інфраструктурне стимулювання	Індустріальні парки з фокусом на агро-інновації, логістику, біоенергетику, морське машинобудування
Фінансово-фіскальні інструменти	Податкові канікули для R&D, венчурні фонди з державною участю, субсидії на впровадження green-tech
Трудовий потенціал	Інституціоналізація перекваліфікації кадрів для нових виробничих технологій (AI, біотех, мехатроніка)
Публічно-приватні партнерства (PPP)	Механізми спільного фінансування проектів модернізації інфраструктури та інноваційних стартапів

Джерело: сформовано авторами

До ризиків слід віднести наступні:

інституційна слабкість органів регіональної влади в адмініструванні інвестиційних проєктів;

низька довіра з боку інвесторів до судової системи та захисту прав власності;

кадровий дефіцит у високотехнологічних галузях;

високий рівень воєнних загроз для матеріального виробництва та інфраструктури.

На часі є розробка і прийняття регіональної стратегії переходу до інноваційної економіки, з фокусом на green-tech, цифрові індустрії, продовольчі технології. Потрібно інституціоналізувати агентство розвитку Причорноморського регіону з антикризовим і венчурним мандатом, застосувати моделі інституційної координації "clustering + venture platform" для створення мережових екосистем, активізувати роль університетів регіону як центрів генерації знань та трансферу технологій до бізнесу, та імплементувати механізми відстеження ефективності інвестиційної політики через КРІ та публічні індикатори.

Трансформація Причорноморського регіону з аграрно-сировинного в інноваційно-технологічний можливий лише за умови цілеспрямованого, прозорого та адаптивного інституційного регулювання інвестиційної активності. Успішна імплементація таких параметрів дозволить забезпечити довгострокову конкурентоспроможність регіону, інтеграцію у глобальні ланцюги доданої вартості та сталий розвиток.

Незважаючи на триваючий воєнний стан, інвестиційне середовище регіонів України повинно формуватися як стабільне, прогнозоване та політико-інституційно зріле, з опорою на реінжиніринг регіональних економічних систем. Йдеться не лише про точкову підтримку окремих програм або проєктів, а про формування постійно діючого комплексного механізму управління інвестиційними процесами, здатного реагувати на системні виклики, інтегруючи інтереси на всіх рівнях – від індивіда і домогосподарства до бізнесу, громад, кластера і регіону в цілому.

Реінжиніринг економіки регіонів має передбачати:

- посилення фінансово-економічного середовища, здатного акумулювати і перерозподіляти інвестиційні ресурси;
- розвиток виробничо-ресурсного потенціалу, включно з індустріальними парками, агропромисловими хабами та критичною інфраструктурою;

- стимулювання інноваційно-технологічної активності, що ґрунтується на впровадженні результатів досліджень і розробок (R&D) у реальний сектор економіки;

- формування інтегрованого транспортно-логістичного середовища як бази для підключення до глобальних ланцюгів вартості.

- Надзвичайно важливим є перехід від разових програм до довгострокового інституційного механізму, що включатиме:

- страхування інвестиційних ризиків,
- пільгові умови для довгострокових капіталовкладень,
- гарантування економічної безпеки інвестора,
- прозорі судові й регуляторні процедури.

У цьому контексті актуальною є концепція спеціалізованих фінансово-інвестиційних центрів сприяння, які виконуватимуть функції «інвестиційного бекофісу» для муніципалітетів, ОВА, бізнесу та зовнішніх партнерів.

Незважаючи на ризики, Україна володіє низкою структурних переваг, що роблять її об'єктивно привабливою для інвестицій:

великий ємний внутрішній ринок, з обмеженою конкуренцією по багатьох товарних нішах;

стратегічне розташування на транзитному перехресті Європа – Азія;

наявність кваліфікованої та порівняно дешевої робочої сили;

збережений науково-технічний потенціал;

зростаючі технологічні сегменти у військово-промисловому, агропродовольчому, енергетичному секторах;

високий потенціал відновлення через циркулярну економіку, зелений трансфер та сталі землекористування.

Однак реальність залишається складною. Непередбачуваність середньо- і довгострокових економічних трендів (навіть на горизонті 10 років), відсутність гарантій безпеки, складність регуляторного поля і фрагментована політика стримують західних інвесторів. Саме тому акцент слід зробити на:

партнерстві з міжнародними фінансовими організаціями (IFC, EBRD, MIGA) щодо гарантування капіталу;

репутаційній сталості регіонів і підприємств, з дотриманням ESG-принципів;

реінтеграції до європейського інвестиційного простору через регіональні спеціалізації і залучення до програми відновлення ЄС (Ukraine Facility, Interreg, Green Deal).

Регіони є ключовими агентами залучення інвестицій, інновацій та формування конкурентоспроможності в умовах глобалізації. В період воєнного стану існує критична важливість подальшої розробки локальних стратегій залучення інвестицій, орієнтованих на сталий розвиток.

Список використаних джерел

1. Rodríguez-Pose A. The revenge of the places that don't matter (and what to do about it). *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*. 2018. Vol. 11. no. 1. P. 189–209. DOI: <https://doi.org/10.1093/cjres/rsx024>.

2. World Bank, 2021. World Development Report: Data for Better Lives. URL: <https://wdr2021.worldbank.org>

3. Regional Outlook, 2020. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-regional-outlook_2dafc8cf-en.html#:~:text=Abstract,policy%20and%20multi-level%20governance

4. Швець Ю. О., Бурдило О. В. Оцінка інвестиційного клімату в Україні: стан, проблеми та шляхи його поліпшення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 12, ч. 2. С. 165–168. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/37.pdf.

5. Інвестиційна привабливість України в контексті її поствоєнного відновлення / В. Антоненко та ін. *Financial and credit activity problems of theory*

and practice. 2024. Т. 4, № 57. С. 363–380.
DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.57.2024.4410>.

6.Геець В. М. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України [За ред. В. М. Гейця, В. П. Семиноженка, Б. Є. Кваснюка]. 2007.у 3 т. К. Фенікс.С. 539.

7. Крихівська Н. О., Чернишова Г. М. Інвестиційна привабливість України: основні проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 260–264. URL:https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/45.pdf

8.Кузьмін О.Є., Терлецька В.О. Методичний підхід до оцінювання та відбору венчурних проєктів. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*.2021.№3(1).С.161-166.URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/jun/23797/menedzhment121-163-168.pdf>

9.Підоричева І. Ю. Оцінка галузевих диспропорцій, пов'язаних із потребами інноваційної трансформації підприємницького сектору України. *Економіка промисловості*. 2023. № 3 (103). С. 64-91. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.064>

10.Замлинський В.А. Стан та перспективи удосконалення інформаційного забезпечення управління процесами венчурного інвестування. *Облік і фінанси*. 2015. № 4. С. 15-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2015_4_4

11.Конакова, К.М. Оцінка та напрями покращення інвестиційної привабливості України: рейтинговий підхід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство* / голов. ред. М.М. Палінчак. Ужгород: Гельветика, 2019. Вип.26. Ч. 1. С. 84 –90.URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/26_1_2019ua/18.pdf

12.Замлинський В.А. Управління ризиками венчурного інвестування в продовольчій сфері. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2016. № 1 (23). С. 99-106. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2016/No1/99.pdf>

13.Лагодієнко В.В., Андрусів У.Я. Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності: шляхи мінімізації. *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Т. 3, №2. С. 81-88.

14.Lagodiienko, V., Zavhorodnii, A., Lagodiyenko, O., Demchenko, O., Bakay, R., & Ostrikov, V. Institutional foundations of the regions' digitalization. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2023. Vol 45(1).P.17–24.DOI; <https://doi.org/10.15544/mts.2023.03>

15.Замлинський В.А. Роль аналітичних інструментів та венчурного капіталу в побудові маркетингової стратегії розвитку аграрно-продовольчого сектору. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. 2014. № 3 (75). С. 202-210. URL: <https://economic-vistnic.stu.cn.ua/tmp/pdf/1350.pdf>

16.Халін С. В., Князева О. А., Замлинська О. В., Шевченко В. В., Голованова Г. Є. Сучасні стійкі стратегії формування інвестиційних проєктів підприємств АПК. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 3. С. 29-36. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-3-6>

17. Замлинський В.А. Циркулярна економіка та продовольча безпека в контексті формування стійкої харчової екосистеми підприємств АПК. *Food Industry Economics*.2025.Vol 17(.1) .Р 41-47. DOI;<https://doi.org/10.15673/fie.v17i1.3102>

18. Лазаренко Д.О. Впровадження циркулярних рішень в аграрному секторі економіки України. *Via Economica*. 2025. VOL.9. P.135-140. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2025-9-20>